

Nasjonal risikoanalyse for FSC Controlled Wood i Norge ble godkjent 27. august 2018.

- Norsk kortversjon i forbindelse med endelig godkjenning av FSC NRA

Hva er FSC?

Forest Stewardship Council (FSC) er en internasjonal non-profit, multi-interessent-organisasjon etablert i 1993 for å fremme ansvarlig forvaltning av verdens skoger. FSC gjør dette ved å sette standarder på skogsprodukter, sammen med sertifisering og merking av dem som miljøvennlige. FSC har 10 prinsipper og tilhørende kriterier (FSC P&C) som danner grunnlag for alle FSCs skogsstyringsstandarder og sertifisering. FSC International setter rammen for å utvikle og opprettholde internasjonale, nasjonale og subnasjonale standarder. Dette er ment å sikre at prosessen for å utvikle FSC-retningslinjer og standarder er transparent, uavhengig og deltakende. For mer informasjon om FSC, se <https://ic.fsc.org/no/what-is-fsc>.

I 2010 ble det innledet et første norske forsøk på å opprette en nasjonal FSC-standard, men denne prosessen strandet til slutt på uenigheter om bruk av utenlandske treslag i skogbruket. I dag er en rekke norske organisasjoner innehavere av FSC-sertifikater basert på internasjonale generiske indikatorer (IGI), som er en standard utviklet for land som ikke har nasjonal standard. I skrivende stund har norske organisasjoner innen næring, miljø og sosiale interesser igjen stiftet en standardutviklingsgruppe (SDG) som har som mål å lage en norsk FSC standard. Standardutviklingsprosessen skjer i forlengelsen av den norske NRA-prosessen for FSC Controlled Wood.

FSC Controlled Wood

FSC Controlled Wood *er ikke det samme* som en FSC-standard. Controlled Wood-systemet ble introdusert av FSC i 1997 for å unngå materiale fra uakseptable kilder i FSC Mix-produkter, det vil si produkter med materialer fra FSC-sertifiserte skoger blandet med usertifiserte materialer eller materialer sertifisert gjennom andre systemer (for eksempel PEFC, som er det dominerende norske systemet). I årene etter ble Controlled Wood-systemet utviklet trinnvis til et system som i dag blir brukt av selskaper som forvalter et FSC CoC-sertifikat (Chain-of-Custody Certificate¹).

I 2000 førte en gjennomgang av FSC-politikken til en mer sofistikert tilnærming til "kontroversielle kilder", og en hel del om dette temaet ble lagt til politikken. Følgende kategorier av usertifiserte råvarer ble ansett som uakseptable som en del av et FSC-sertifisert produkt:

- 1) Ulovlig høstet trevirke;
- 2) Trevirke høstet i strid med tradisjonelle rettigheter og menneskerettigheter;
- 3) Trevirke fra skoger hvor høye bevaringsverdier trues av skogbruk;

¹ <https://ic.fsc.org/en/what-is-fsc-certification/chain-of-custody-certification>

- 4) Trevirke fra skoger som blir konvertert til plantasjer eller annen bruk; og
- 5) Trevirke fra skoger der genetisk modifiserte trær er plantet.

NRA er organisert i 5 kapitler i.h.t. som representerer en analyse av disse fem kategoriene.

2000-politikken krever videre at selskaper har en offentlig politikk for å unngå treprodukter som stammer fra uakseptable kilder, samt et overvåkings- og sporingssystem for å identifisere opprinnelsen til det materialet som ikke stammer fra FSC-sertifiserte skoger. I mangel av en nasjonal risikovurdering (NRA), som har vært situasjonen i Norge, ble hvert selskap pålagt å foreta en forenklet risikovurdering for ikke-FSC-sertifiserte kilder for å unngå tømmer fra uakseptable områder. Omlag 70 selskaper i Norge har skaffet seg Controlled Wood sertifikater. I de siste årene har sentraliserte nasjonale risikovurderinger (CNRA) blitt utført i mange land på vegne av FSC International fordi det ikke har blitt startet en nasjonal styrt risikovurdering. Utkast til en norsk CNRA ble laget i 2016 av nonprofit-organisasjonene NEPCon (kategori 1 og 3-5) og Wolfgang Richert Consulting (kategori 2). I mangel av en NRA ville denne vurderingen vært den eneste gyldige risikovurderingen for Norge fra 2018 i henhold til kravene til Controlled Wood (*FSC-STD-40-005 V3-0 EN*). Utviklingen av en norsk NRA, som presenteres som et første utkast her, vil etter planen bli endelig godkjent av FSC i juni 2018. FSC CoC-sertifiserte selskaper må da innlemme NRA i et Due Diligence System (DDS) i henhold til *FSC-STD- 40-005 V3-1 NO* (Dokumenter kan lastes ned fra <https://ic.fsc.org/en/document-center>).

Den norske arbeidsgruppa for FSC Controlled Wood

Den norske arbeidsgruppa (NRA-WG for FSC Controlled Wood) består av tre kamre som representerer henholdsvis økonomiske, sosiale og miljøinteresser. Seks personer sitter i hvert kammer, og i tillegg har prosessen et nøytralt sekretariat bestående av Steinar Asakskogen (leder) og Reidar Haugan (sekretær). Prosessen foregår slik at det må oppnås konsensus mellom kamrene. Innad i hvert kammer avgjøres sakene ved simpelt flertall.

Det norske arbeidet med NRA startet formelt opp ved FSCs godkjenning av NRA-WG og arbeidsplanen 14. november 2016 etter sonderinger og en del forarbeid tilbake til april 2016. Den første versjonen av rapporten gikk ut på offentlig høring i september/oktober 2017. Etter høringen har sekretær arbeidet jevnt med rapporten i samråd med konsulenter i FSC internasjonalt frem til sommeren 2018. Den endelige godkjenningen forelå 27. august, som er datoen som sertifikatholdere må forholde seg til i forbindelse med implementering av DDS i henhold til *FSC-STD- 40-005 V3-1 NO*.

I NRA-WG sitter:

Karoline Andaur	Miljøkammer	WWF Norge
Marianne Hansen	Miljøkammer	Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (Sabima) / WWF Norge
Sverre Lundemo	Miljøkammer	WWF Norge
Christian Steel	Miljøkammer	Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (Sabima)
Heidi Sørensen	Miljøkammer	WWF Norge

Even Woldstad-Hanssen	Miljøkammer	Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (Sabima)
Anders Blom	Sosialt kammer	Protect Sápmi
Morten Dåsnes	Sosialt kammer	Friluftsrådernes Landsforbund
Arvid Eikeland	Sosialt kammer	Fellesforbundet
Hans Erik Lerkelund	Sosialt kammer	Norsk Friluftsliv
Oddvin Lund	Sosialt kammer	Den norske Turistforening
Tore Molteberg	Sosialt kammer	Det norske Skogselskap
Erling Bergsaker	Økonomisk kammer	NORSKOG
Nils Bøhn	Økonomisk kammer	Norges Skogeierforbund
Per Hallgren	Økonomisk kammer	Viken Skog SA
Kjell Messenlien	Økonomisk kammer	Bergene Holm AS
Per Nonstad	Økonomisk kammer	Treforedlingsindustriens Bransjeforening (TFB)
Lars Storslett	Økonomisk kammer	Treindustrien

NRA – resultat, konklusjoner og konsekvenser

NRA er ferdigstilt omtrent i henhold til fremdriftsplan (litt forsinket). NRA ligger FSCs internasjonale hjemmeside <https://ic.fsc.org/en/document-center>, og hos FSC Norge <https://no.fsc.org/>.

NRA er metodisk gjennomført i henhold til FSC National Risk Assessment Framework (*FSC-PRO-60-002a V1-0 EN*). De 5 kategoriene er delt i underkategorier, som vist i tabellen (ikke oversatt). I NRA konkluderes det med enten *Low Risk* eller *Specified Risk* som ikke oversettes her. Tema med *Specified Risk* følges opp med *Control Measures* (CM), dvs tiltak som skal senke/minimere risikoen. *Control Measures* er oppsummert under tabellen².

Indicator	Risk designation (including functional scale when relevant)
Controlled wood category 1: Illegally harvested wood	
1.1	Low risk
1.2	N/A
1.3	Low risk
1.4	Low risk
1.5	Low risk
1.6	Low risk
1.7	Low risk
1.8	Low risk
1.9	Low risk
1.10	Low risk
1.11	Low risk
1.12	Low risk
1.13	Low risk
1.14	Low risk
1.15	Low risk
1.16	Low risk

² Control Measures er her oversatt til norsk. For helt korrekt tekst, se den omforente engelske teksten i NRA-rapporten.

1.17	Low risk
1.18	Low risk
1.19	Low risk
1.20	Low risk
1.21	Low risk
Controlled wood category 2: Wood harvested in violation of traditional and human rights	
2.1	Low risk
2.2	Low risk
2.3	Specified risk: Sea sami rights (Sapmi ³). FPIC implementation (Sapmi except of Finnmark county) Low risk: Norway outside Sapmi
Controlled wood category 3: Wood from forests where high conservation values are threatened by management activities	
3.0	Low risk
3.1	Specified risk: Concentrations of near threatened species and near threatened responsibility species Low risk: Protected areas, selected habitat types protected by law, priority species, key habitats, nature type A localities and threatened species
3.2	Specified risk: IFLs in Finnmark Low risk: Rest of the country
3.3	Specified risk: Nature type B localities and the ***/A and **/B NARIN core areas Low risk: Protected areas, selected habitat types, priority species, key habitats, nature type A localities and old-age forests.
3.4	Low risk
3.5	Specified risk: Sami reindeer herding districts (Fig. 1, ind. 1.15) Low risk: Norway outside the Sami reindeer herding districts
3.6	Specified risk: Culturally Modified Trees (CMT ⁴) occurring in the counties of Nordland, Troms and Finnmark Low risk: Other protected cultural heritage sites for all counties in Norway
Controlled wood category 4: Wood from forests being converted to plantations or non-forest use	
4.1	Low risk
Controlled wood category 5: Wood from forests in which genetically modified trees are planted	
5.1	Low risk

For kategori 2.3, som omhandler urfolks rettigheter i vid forstand, er det gitt *Specified Risk* på FPIC-implementering⁵ og praktisering. Det er gitt *Specified Risk* på samenes tradisjonelle rett til å utnytte skogressursene innenfor det samiske området unntatt Finnmark. Tilsvarende er

³ The assessment is delimited to the Norwegian part of Sapmi as visualized in Fig. 1 (cat. 1.15).

⁴ CMT is defined in cat. 3.6.

⁵ FPIC (The right to free, prior and informed consent = «informert forhåndssamtykke gitt på fritt grunnlag» sml. https://www.regjeringen.no/contentassets/b7384abb48db487885e216bf53d30a3c/veileder_urfolk1310.pdf). Se også FSC guidelines for the implementation of the right to free, prior and informed consent (FPIC) – FSC-GUI-30-003(V1-0).

gitt for sjøsamenes tradisjonelle rettigheter (ikke skogbruksrelatert). *Control Measures* for kategori 2.3 samordnes med *CM* for kategori 3.5 og 3.6, og oppsummeres der.

For kategori 3.1, som omhandler hensyn til arts mangfold, er det vurdert *Specified Risk* for områder med konsentrasjoner av skogslevende NT-arter⁶. Dersom det finnes konsentrasjoner av disse artene i skogen (gjelder ikke virveldyr) er det sannsynlig at arter innen høyere rødlistekategorier også finnes i det samme området (truete arter: VU, EN, CR⁴). Det er også gitt *Specified Risk* for forekomster av skoglevende arter som står som nær truet på rødlista, og som samtidig er norske ansvarsarter. (Truete arter tas allerede hensyn til i forbindelse med skogbrukspraksis i henhold til PEFC-standardene.) En konkret liste over gjeldende arter i denne kategorien presenteres i NRA.

Control Measures for kategori 3.1:

Rutiner for skogsdrift tilpasses til å sjekke om planlagt skogbruksaktivitet kommer i mulig konflikt med

- Forekomst av 4 ulike identifiserte og kartlagte arter av skoglevende nær truede (NT) arter innenfor et areal på 1 ha (100x100 m).
- Identifiserte forekomster av kjente skoglevende ansvarsarter i kategori NT (nær truet) på den norske rødlista (ifølge liste over arter i NRA).

Dersom slike mulige forekomster blir identifisert etter sjekk i relevante databaser som Kilden eller Artskart, skal kvalifisert biolog konsulteres for å vurdere om deler av det planlagte driftsområdet kvalifiseres til HCV⁷, og hvilke tiltak som da må iverksettes.

For kategori 3.2 som omhandler større sammenhengende skogområder med HCV-kvaliteter, spesielt IFL (Intact Forest Landscapes) i henhold til Globalforestwatch.org. Vurderingen konkluderte med *Low Risk* for Norge, unntatt i Finnmark som får *Specified Risk*, der en vesentlig del (> 1%) av fylkets tømmervolum står i områder som ikke er vernet i Pasvik IFL og Øvre Anarjohka IFL.

Control Measures for kategori 3.2:

I tillegg til implementerte rutiner for skogbruket, må følgende tiltak implementeres og dokumenteres for å minske den identifiserte risikoen for Finnmark: Identifisere om den planlagte skogsdrifta foregår innafor et IFL. Dersom dette er tilfelle skal kun forsiktig småskala skogsdrift som er tilpasset naturlig foryngelse og som unngår fragmentering av områdene utføres.

For kategori 3.3 som omhandler økosystemer og habitater er det identifisert *Specified Risk* for rutiner knyttet opp til konsultasjon i forbindelse med viktige naturtyper. Det ble vurdert av naturtyper vurdert til A- og B-kategori kunne inneholde vesentlige naturverdier. Skogbruket har allerede rutiner for naturtyper i kategori A.

Control Measures for kategori 3.3:

I tillegg til alminnelig innarbeida rutiner i skogbruket (i henhold til PEFC-standardene), skal det etableres konsultasjonsrutiner i forbindelse med skogsdrifter for:

- Naturtyper i kategori B i Naturbase

⁶ NT, VU, EN, CR = Rødlistekategoriene nær truet, sårbar, direkte truet og kritisk truet (se <http://www.artsdatabanken.no/>).

⁷ HCV – high conservation value. Store verneverdier.

- Kjerneområder med verdi ***/A eller **/B som er identifisert og lagt inn i NARIN databasen⁸

Dersom slike områder kommer i berøring med planlagt skogsdrift, skal kvalifisert biolog konsulteres for å vurdere om deler av det planlagte driftsområdet inneholder HCV-kvaliteter, samt gi råd om hvilke hensyn som må tas.

For kategori 3.5 som omhandler hensyn til lokalsamfunn, er det lagt stor vekt på skogsdrift i områder som overlapper med samiske reinbeiteområder. Det ble identifisert *Specified Risk* for implementering av FPIC² som en kommunikasjonsplattform mellom skognæringa og reinbeitenæringen.

Control Measures for kategori 3.5:

Det er viktig for reindriftssamer å ha mulighet til informert forhåndssamtykke gitt på fritt grunnlag angående planer for skogbruk som kan ha en negativ innvirkning på tradisjonell praksis og levebrød i forbindelse med reinsdyrhold, f.eks beiteforhold, stier, logistikk, samlingssteder, steder av kulturell betydning etc. Dette må skje i en høringsprosess basert på FPIC. Gjødning og markberedning er ikke vanlig i de aktuelle områdene, men kan forekomme. Større flatehogster skjer til en viss grad. Planer for flatehogst, gjødning eller markberedning på sammenhengende areal som overstiger 10 ha, skal distribueres til de lokale samiske rettighetshaverne / reinbeitedistrikt, med minst en måneds forhåndsvarsel for å søke samtykke til det planlagte skogbruksiltaket. Rettighetshaver / reinbeitedistrikt skal da ha mulighet til å gi sin mening til planen, som så tas i betraktning og implementeres i planene. Prosedyrer for denne konsultasjonsprosessen skal gjennomføres innen 1. januar 2018. Konsultasjonsprosessen vil omfatte flere trinn der tømmerkjøper har følgende ansvar:

Trinn 1: Identifisere samiske rettighetshavere og deres reinbeiterettigheter.

Trinn 2: Avgjøre omfanget av høringsprosessen i samråd med rettighetshaverne / reinbeitedistrikt.

Trinn 3: Informere berørte rettighetshavere

Trinn 4: Forhandle og la rettighetshaverne svare / reagere på den foreslåtte skogbruksaktiviteten

Trinn 5: Verifisere og formalisere resultatet av konsultasjonen

Trinn 6: Implementere og overvåke avtalen basert på konsultasjonen

Trinn 7: I tilfeller der partiene ikke lykkes i å nå en gjensidig akseptert konklusjon, bør løsningen gjennom meklingsprosessen vurderes ved å bruke en uavhengig mediator som en tilrettelegger.

For kategori 3.6 som omhandler kulturverdier (som kulturminner), er det identifisert *Specified Risk* for kulturelt modifiserte (CMT) furutrær i Nordland, Troms og Finnmark. Dette er kulturminner som ofte er mer enn 100 år gamle, og som da er automatisk fredet i henhold til kulturminneloven. Kjennskapet til trærne er mangelfull, og de er derfor dårlig kartlagt. Trærne kjennes igjen ved at barken delvis er fjernet (for lang tid siden).

Control Measures for kategori 3.6:

Identifisering av de kulturelt modifiserte trærne, hvor barken fra yngre furutrær tidligere har blitt brukt til ekstra mat for mennesker, er ganske enkelt. Verdien av trærne er dårlig, og det

⁸ <http://borchbio.no/narin/>

hogges derfor sjeldent slike trær. Utfordringen med å redde disse kulturminnene bør løses ved å spre informasjon om disse kulturverdiene til skogbruksnæringen som opererer i fylkene Nordland, Troms og Finnmark. Det er også viktig at tømmerkjøpere søker informasjon om kulturminner, områder og landskap av kulturell, åndelig, arkeologisk eller historisk betydning i konsultasjonsprosessen som beskrevet under 3.5.